Aktiivisen työvoimapolitiikan palveluiden kustannusvaikuttavuus Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) lausunto

Eduskunnan tarkastusvaliokunta

11.1.2023

Sini Seemer

erityisasiantuntija

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA)

- sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva itsenäinen valtionapuviranomainen
- Veikkauksen tuottojen jakautuminen on määritelty arpajaislaissa:
    - 53 % urheilun ja liikuntakasvatuksen, taiteen sekä nuorisotyön edistämiseen

    (opetus- ja kulttuuriministeriö)
    - 43 % terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen

    (sosiaali- ja terveysministeriön **STEA-avustukset;** Valtiokonttorin kautta jaettu tuki sotiemme veteraanien hoitoon ja kuntoutukseen)
    - 4 % hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen

    (maa- ja metsätalousministeriö)
- STEA hallinnoi sosiaali- ja terveysjärjestöjen yleishyödylliseen, terveyttä ja hyvinvointia edistävään toimintaan kohdistuvia avustuksia.
- sosiaali- ja terveysministeriö (STM) päättää jaettavista avustuksista.

STEA:n avustamien järjestöjen rooli aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteiden järjestäjänä

- STEA ei avusta palkkatukityöllistämistä eikä lakisääteistä kuntouttavaa työtoimintaa.
- Tukityöllistäminen voi olla osa STEA-avustusta saavien järjestöjen muuta toimintaa.
- Monissa sosiaali- ja terveysalan järjestöissä toimii henkilöitä palkkatuella tai kuntouttavan työtoiminnan piirissä.
    - STEA ei kerää tietoa siitä, kuinka paljon järjestöissä on henkilöitä palkkatuen piirissä.
- STEA-avustuksia suunnataan työllistymisen edellytysten vahvistamiseen tähtääviin toimintoihin.
- STEA-avusteisen toiminnan tavoitteina on esimerkiksi hyvin heikossa työmarkkina-asemassa olevien ihmisten osallisuuden sekä työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen, jotka toteutuessaan johtavat samalla myös työikäisten ihmisten työllistymisen edellytysten vahvistumiseen.

Paikka auki –ohjelma tarjoaa työpaikkoja sosiaali- ja terveysalan järjestöissä

- STEA-avusteisessa toiminnassa työllistäminen ei ole avustettavan toiminnan tulostavoite.
- Poikkeuksen muodostaa STEAn hallinnoima Paikka auki -ohjelma, jonka tarkoituksena on edistää vaikeasti työllistyvien henkilöiden työllistymistä tarjoamalla työpaikkoja sosiaali- ja terveysalan järjestöissä.
- Ohjelmassa on kaksi kohderyhmää: 1) työttömät tai vailla opiskelupaikkaa olevat 18–29 -vuotiaat nuoret aikuiset ja 2) osatyökykyiset (ilman ikärajausta.)
- Vuosina 2014–2017 ja 2018–2022 toteutettu Paikka auki -ohjelma jatkuu vuodesta 2023 alkaen toistaiseksi.
- Vuodelle 2023 STEA ehdottaa Paikka auki –ohjelmaan avustusta 12,1 miljoonaa euroa 270 järjestölle.

Paikka auki –ohjelman tuloksia

- Kaksi kolmasosaa ohjelman kautta työllistyneistä on päässyt opiskelemaan tai töihin Paikka auki –työsuhteen jälkeen, ja työttömyys on puolittunut siitä, mitä se oli ennen Paikka auki –työsuhdetta.
- Ohjelman kustannusvaikutuksia on myös analysoitu ja todettu, että Paikka auki –ohjelmassa mukana olleet työntekijät jatkotyöllistyvät paremmin kuin useat muut palkkatukityöllistetyt.
- Paikka auki -työllä on todennettuja hyvinvointivaikutuksia, ja lähes kaikki järjestötyönantajat pitävät Paikka auki -työntekijöitään ja heidän osaamistaan merkityksellisenä osana järjestötoimintaansa.
- Varovaisesti on arvioitu, että ohjelma maksaa itsensä takaisin jopa kaksi kertaa nopeammin kuin muut vastaavat työllistämismallit.

- Lisätietoa: https://www.paikka-auki.fi/tutkimustoiminta/

STEAn näkemys palkkatukityön yhteiskunnallisesta merkityksestä

- STEA-avusteisista järjestöistä moni on tuonut lausunnoissaan esiin palkkatukiuudistukseen liittyviä haasteita järjestöjen näkökulmasta.
- Jos palkkatukiuudistus toteutuu esityksen mukaisesti, niin järjestöjen ja säätiöiden mukaan niiden mahdollisuudet työllistää ja tukea ja ohjata heikossa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä heikkenisivät merkittävästi.
- Järjestöjen arvioiden mukaan noin 1 000-3000 heikossa työmarkkina-asemassa olevaa henkilöä voi menettää uudistuksen vuoksi mahdollisuuden työpaikkaan.
- Muutokset tarkoittaisivat järjestöjen arvioiden mukaan esimerkiksi Sininauhaliiton jäsenjärjestöissä vuositasolla sitä, että palkkatukityöllistettyjen määrä vähenisi noin kolmannekseen nykyisestä tasosta.
- Palkkatukityöllistettyjen määrän väheneminen merkitsee myös järjestöjen kannalta toiminnan olennaista supistumista tai jopa lakkautumista.

Mitä asioita jää yhteiskunnassa tekemättä, jos välityömarkkinoita ei ole

- Työllistymisen edistämisen lisäksi välityömarkkinat voivat edistää siellä toimivien työttömien henkilöiden osallisuutta, osaamista ja toimintakykyä. Välityömarkkinoilla on mahdollista työllistyä matalammalla kynnyksellä. Osa järjestölähtöisistä palveluista ottaa välityömarkkinoille ihmisiä, jotka ovat kokonaan palvelujärjestelmän sekä työmarkkinoiden ulkopuolella.
- Välityömarkkinoilla järjestölähtöiset matalan kynnyksen palvelut usein sisältävät työllistettävien henkilöiden työelämän perustaitojen opettelun lisäksi elämänhallinnan vahvistamista.
- Työllistymistä avoimille työmarkkinoille ei järjestöjen mukaan voida pitää ainoana tulosmittarina välityömarkkinoilla olevan henkilön tilanteessa tapahtuneelle positiiviselle muutokselle, koska lähtötilanteessa ollaan vielä kaukana avoimilta työmarkkinoilta.
- Järjestöjen tarjoama yhteisöllisyys ja aktivoitumisen mahdollisuudet tarjoavat heikossa työmarkkina-asemassa oleville osallisuutta. Ne myös integroivat ihmisiä yhteiskuntaan heidän päästessään osaksi yhteisöä ja toimimaan sen hyväksi.

Kiitos!

Sini Seemer, erityisasiantuntija
Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA), sosiaali- ja terveysministeriö
sini.seemer@gov.fi
p. 0295 163602

